

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

23. De Desiderio actu volu[n]tatis Elicito.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

dici, quia referatur ad alterum, qui tãquam amicus nos vicissim amet; sed quia huiusmodi amore alium diligimus propter ipsum. Dicitur itaque amor amicitia, quia amicus amore complectitur alterum, eo quod in se bonus sit, ita ut eum amet propter ipsum: amici enim sese amore prosequuntur ob benevolentiam, non ob propria commoda. Et accipimus modo amicitiam, quae in honestate consistit.

Efficitur ex dictis, ut inimicos & peccatores, cum eos charitate diligimus, amemus amore amicitia, hoc est, benevolentia, quamvis ipsi nos vicissim non ament. Item licet amicitia non sit nisi ad alterum, nos tamen ipsos charitate vel amore amicitia, hoc est, benevolentia diligimus, quia propter nos amamus nos ipsos. Sequitur etiam ut honestatem & virtutes non amore amicitia, sed amore tantum concupiscentia diligamus: honestati enim & virtutibus volumus bonum, id est, cupimus, ut sint propter nos ipsos, quoniam sunt bona commoda & vilia nobis. Si obijcias Aristotelem & Philosophos comuniter docuisse honestatem, & virtutes esse bona, quae propter se expetuntur, ergo amore amicitia diliguntur. Respondeo, eos auctores intelligi in hunc modum: honestas & virtus expetuntur propter se, quia non propter aliud concupitum iucundam vel utile bonum in quod referantur, diliguntur. Nilominus tamen appetuntur propter aliud bonum, quod amore amicitia diligimus, hoc est, propter nos ipsos: seipsum quisque charitate complectitur.

Gabr. 3. d.
27. q. 1. ar.
1. nota. 6.

Tertio quaeritur, Undenam vnus amor sit altero maior, siue sit amor amicitia, siue concupiscentia; Respondeo, Si amor amicitia cum amore concupiscentia conferatur, est maior & melior eo, & natura, causa, & origine prior: quoniam amor concupiscentia ex amore benevolentia manat, ac pendet: & in ipso tanquam sine suo terminatur. Si vero duos amores amicitia inter se comparemus, vnus est maior altero, vel quia intensior actus est, & vehementior; vel quia vni homini maius bonum, quam alteri volumus; vel quia plura bona vni quam alteri cupimus; vel quia vnus amor firmiter est, aut feruentior, aut tenerior altero: aut demum quia amore vnus, & non alterius libenter plura bona facimus, vel mala sustinemus. Ex quo efficitur, ut licet charitate Deum, & hominem propter ipsos diligamus, nimirum quia Deus per ipsum bonus est, & intrinsecus, & natura sua, homo vero beneficio diuinae gratia, & charitatis & actione atque officio virtutis: ipsum tamen Deum magis amamus, quia ei praestantiora, maiora & plura bona volumus, & cupimus. Volumus enim eum esse Deum, omnipotentem, aeternum, immensum, infinitum, & caetera bona habere, quae in eo esse vel ratio naturalis ostendit, vel fides Christiana profitetur. Et eiusdem charitatis studio impulsu inducimur ad hoc, ut plura pro Deo difficilia, & dura patiamur, ita ut si in Deum, vel in hominem amorem deponere cogere, potius amorem in hominem quam in Deum aut negligere, aut etiam exere deberemus. Illud firmius amamus, a cuius amore difficilius auellimur: vnde magis Deum, quam quodcumque aliud procreatum bonum amare debe-

mus: sic etiam sine magis diligimus, quia id, quod ducit ad finem: parentes quam amicos: notos & familiares, quam extraneos & ignotos: id item, quod firmius amamus, anteponimus alteri, quod minus firme diligimus: huius enim facilius quam illius amore deponimus. vnde fit ut vno eodemque actu duo simul amemus, & tamen vnum magis quam alterum diligamus, quoniam vnum firmius, quam alterum amamus, & vni potiora pluraque bona quam alteri exoptamus. Porro surgit amor ex iudicio pulchri aut boni, qui deinde ipsum iudicium confirmat: est amor primus voluntatis motus reliquorum motuum dominator, moderator, ductor & rector: est motus incitabilissimus initio: animi arbitrio facile sumitur; sed non facile deponitur: sensum illabitur; sed ingressus diu & firme animo inhaerescit, nec facile discedit etiam si alas habere fingatur.

Cap. XXIII.

De desiderio, actu voluntatis elicito.

PRIMO quaeritur, Quid sit desiderium in voluntate. Respondeo, esse actum voluntatis, quod bonum futurum, & expectatum tanquam nobis conueniens, & commodum volumus: quamvis desiderium cupiditas sit assequendi bonum, si absit, & conseruandi si adest. Et distinguitur desiderium ab amore, quia amor est boni tum praesentis, tum absentis, Desiderium vero solum est boni absentis, vel expectati, vel futuri; non enim ea desideramus quae habemus. Item amor est tum personae tum rei, & duplex nimirum, vel benevolentiae & amicitiae; vel cupiditatis, & concupiscentiae: amore amicitiae diligimus Petrum aut Paulum propter ipsum; amore concupiscentiae res Petri, Pauli amamus. At vero desiderium omne est amor concupiscentiae non benevolentiae: & per se directio est rei; optamus enim diuitias, decus, famam, gloriam, artes, virtutes, dignitatum & honorum gradus, valetudinem, potentiam, imperium nobis vel nostris. Persona vero est, quatenus eam nobis cupimus tanquam bonum nobis conueniens & commodum. Sic enim desideramus praesentiam amici, ut eum videamus, vel cum eo colloquamur, vel ut boni aliquid ex eius aspectu vel sermone capiamus.

S. Tho. 1. 2.
q. 40. ar. 1.

Secundo quaeritur, Quonam pacto spes a desiderio distinguitur in voluntate. Respondeo, commune esse spei cum desiderio, quod sit boni futuri, & absentis. nam teste Apostolo, Quod habetur, non speratur: quod enim videt quis, inquit, quid sperat? Item, sicut desiderium est rei ut nobis conueniens & commodum, sic etiam spes. Vnde charitate Deum diligimus propter ipsum, spe vero cupimus Deum tanquam bonum nobis conueniens. At vero spes a desiderio secernitur, quod spes est boni futuri & absentis cum certa quadam fiducia consequendi, & possidendi, quam fiduciam desiderium non addit. Est igitur spes veluti quaedam cupiditatis & desiderij forma videlicet fiducia assequendi bonum optatum. quomodo vero spes in appetitu sensus a desiderio differat, & qua ratione in voluntate sit virtus, suis locis explicabo.

S. Tho. 1. 2.
q. 40. ar. 1.

Rom. 8.

Tertio quaeritur, An desiderium, & spes sint boni

boni

Dur. 1. d. 1.
q. 2.

boni à nobis se iuncti, an verò tantum boni nobis coniuncti. Durandus censet, spem (& idem proculdubio dicere cogitur de desiderio) non esse simpliciter Dei, sed Dei tanquam visi: quasi dicat, spei actu sperare nos videre Deum, non autem sperare ipsum Deum. Sic (inquit) non speramus cibum vel potum, sed speramus edere aut bibere. Verum certe nimis subtiliter in hac parte Durandus disputat: & dum hæc docet, non considerat spem virtutem esse Theologicam: porro virtus Theologica circa Deum tanquam proximum obiectum, & materiam versatur. Non igitur solus Dei conspectus, quæ est actio nostra, obiectum est spei, sed etiam Deus ipse quatenus est bonum nostrum. Item Aristotele teste. 2. de anima text. 28. Sitis est appetitus frigidi & humidus, & famem est appetitus calidi, & sicci: cum ergo sitimus, vinum, aut aquam optamus; cum fame laboramus, escam appetimus. Item sæpe alijs optamus valetudinem & sanitatem. Quare merito communi consensu Durandus refellitur, ut videre est apud Caietan. 2. 2. q. 17. art. 5. Argen. 1. d. 1. q. 1. art. 2. Ocham, & Gabriel. 1. d. 1. q. 4. ar. 2. Marf. 1. q. 4. art. 2. Dicendum igitur est, spei obiectum esse rem & adiectionem rei, non tanquam duo obiecta, sed tanquam unum obiectum integrum, quod est affectus & possessio rei: affectus verò fit interveniente aliqua functione, & operatione nostra; sicut in patria cælesti beati spiritus claro aspectu & grato obtutu Deum adipiscuntur & possident.

Cap. XXIII.

De delectatione, actu voluntatis elicito.

PRIMO queritur, Quidnam sit delectatio in voluntate. Arbitratur Scotus 3. d. 15. q. 1. §. 1. ut potest dici & 4. dist. 49. q. 7. Bassolis. 1. dist. 1. q. 2. Delectationem, dolorem & tristitiam in voluntate, non esse actus elicitos, sed esse formas, vel qualitates, quibus voluntas afficitur; atque ideo non esse operationes, sed affectus & passiones genitas ab obiecto cogitatione percepto tãquam incommodo, vel tanquam commodo & cõnvenienti naturæ. Sed Scotum argumentum manifeste coarguit; quia alioqui in delectatione, dolore vel tristitia nulla esset laus vel vituperatio, nullum meritum aut peccatum: & tamen multæ delectationes, & tristitiæ sunt laude aut vituperatione dignæ, & in multis rerum casibus delectationibus, & mœroribus, ac luctibus meremur, aut peccamus: veluti cum in actione, & officio virtutis & studio bonorum operum delectamur: & ob peccata turpiter admissa contristati dolemus atque lugemus. Item Scoti opinio communi Theologorum consensione refutatur à Caietano, Gregorio, Ochamo, Gabriele, Durando, Conrado, & alijs. Ergo delectatio vel tristitia non solum est perceptio in nobis ab obiecto producta. Ocham 1. d. 1. q. 3. ar. 1. Gabriel. 1. d. 1. q. 3. art. 2. concl. 2. & Maior 1. d. 1. q. 20. censent delectationem esse actum quidem voluntatis, sed qui necessario amorem boni præsentis tanquam effectus consequitur, & ideo secundum hanc opinionem, in delectatione, & tristitia erit laus vel vituperatio, meritum aut peccatum; quatenus amor boni præsentis vel mali,

ex quo oblectatio exoritur & surgit, potest esse in laude vel vituperatione, in merito vel peccato. Aristot. lib. 10. ethic. c. 4. & 5. lib. 7. c. 12. latè probat delectationem non esse operationem, sed comitem actionis tanquam eius perfectionem, ornatum, & pulchritudinem: nec comitem esse cuiuscunque actionis, sed eius duntaxat, quæ est sensus vel rationis, quatenus facultas rectè affecta operatur circa obiectum suum bonum, & maxime perfectum ac pulchrum. Non enim delectatur visus quarumcunque rerum aspectu, sed quando vna cum oculo corporis est bene affectus, & cernit colorem pulchrum, & se bene habentem. Sic etiam idem docet de gustatu, odoratu, & tactu, & idem prorsus est de voluntate. Quidam putant delectationem, vel tristitiam esse comitem cuiuscunque operationis in quacunque facultate cognoscente: aiunt enim visum rectè affectum cernentem pulchra delectari; pari ratione gustatum & tactum, & ceteros sensus oblectari, vel contristari, ac dolere. Sed eos ratio manifesta redarguit: quia delectatio vel tristitia non est facultatis cognoscentis, sed facultatis ex rei cognitione quidpiam appetentis aut repudiantis: & verissimè docet Anselmus, Bonaventura, Richardus, & Argentina, solum appetitum delectari. Gregorius putat delectationem esse amorè, quamvis non omnem amorem delectationem esse fateatur; sed eum planè argumentum convincit, quia multa amamus, siue diligimus, quibus tamè non delectamur. Item Dæmones optant, & incitant homines ad peccandum, quorum suasionem & impulsu aliquando contra fas, leges & iura perumpunt, & tamen Dæmones lapsu hominù non delectantur, quoniam delectatio cum summa eorum tristitia, & dolore esse non potest. Item tristitia non est odium: nam superni & beati ciues patriæ cælestis odio habent peccata; nec tamen ob id tristitia, mœre ore, dolore iue afficiuntur; ergo delectatio non est amor. amorem Gregorius accipit latè; ut sit amare idem, quod velle: amor idem quod voluntas. In hac igitur controuersia constat in primis delectationem in voluntate esse actum ex amore boni præsentis, quod habetur, exortum: & tristitiam esse actum profectum ex odio mali præsentis, quod inuiti patimur, & sustinemus. Differt igitur delectatio ab amore, & desiderio: quod amor est boni tãquam præsentis, tum absentis; tum rei, tum personæ: Desiderium verò, est boni futuri, expectati, vel absentis: Delectatio verò est boni præsentis, quod habetur: & per se directò est rei; indirectò verò personæ, quatenus eius præsentia, aspectu, aut sermone oblectamur atque gaudemus. Ex quo efficitur, ut tristitia delectationi contraria, sit mali præsentis quatenus nobis incommodi: Et sicut delectatio manet, & fluit ex amore boni præsentis, & nobiscum coniuncti; sic dolor siue tristitia nascitur ex odio mali præsentis, quod nos afficit ac tangit: timor verò est mali futuri & expectati, aut nobis verisimiliter imminentis. Non enim remotiora pericula aut mala, sed præsentia, quæ instant, aut probabiliter creduntur ventura formidamus. Obijcies; sæpe delectamur aut contristamur ob bonum, aut malum, quod nobis nõ inest. Respondeo, Ideo nos delectari vel contristari, & mœ-

q. 1. vers. 7.
Contra. 1. 2.
q. 31. art. 1.
ad 1. & q.
52. a. 1. Ma
ior. 1. d. 1. q.
2. & Fer. 1.
con. Gent.
c. 90.
Maior 1. d.
1. q. 20.

Ansel. lib.
de concep.
Virgi. c. 4.
Bonau. 1. d.
1. ar. 2. q. 1.
ad 1. Richa.
1. d. 1. ar. 2.
q. 1. ad 3. et
Argen. 1. d.
1. q. 1. ar. 2.
Greg. 1. d.
1. q. 2. ar. 2.
conclusiõ.

tere,

Caiet. 1. d.
q. 31. art. 4.
& 1. par. q.
64. a. 3. &
Greg. 1. d.
1. q. 1. ar. 2.
concl. 1. O
cham. 1. d.
1. q. 3. ar. 1.
Gab. 1. d. 1.
q. 3. art. 2.
concl. 1. Du
rani. d. 1.